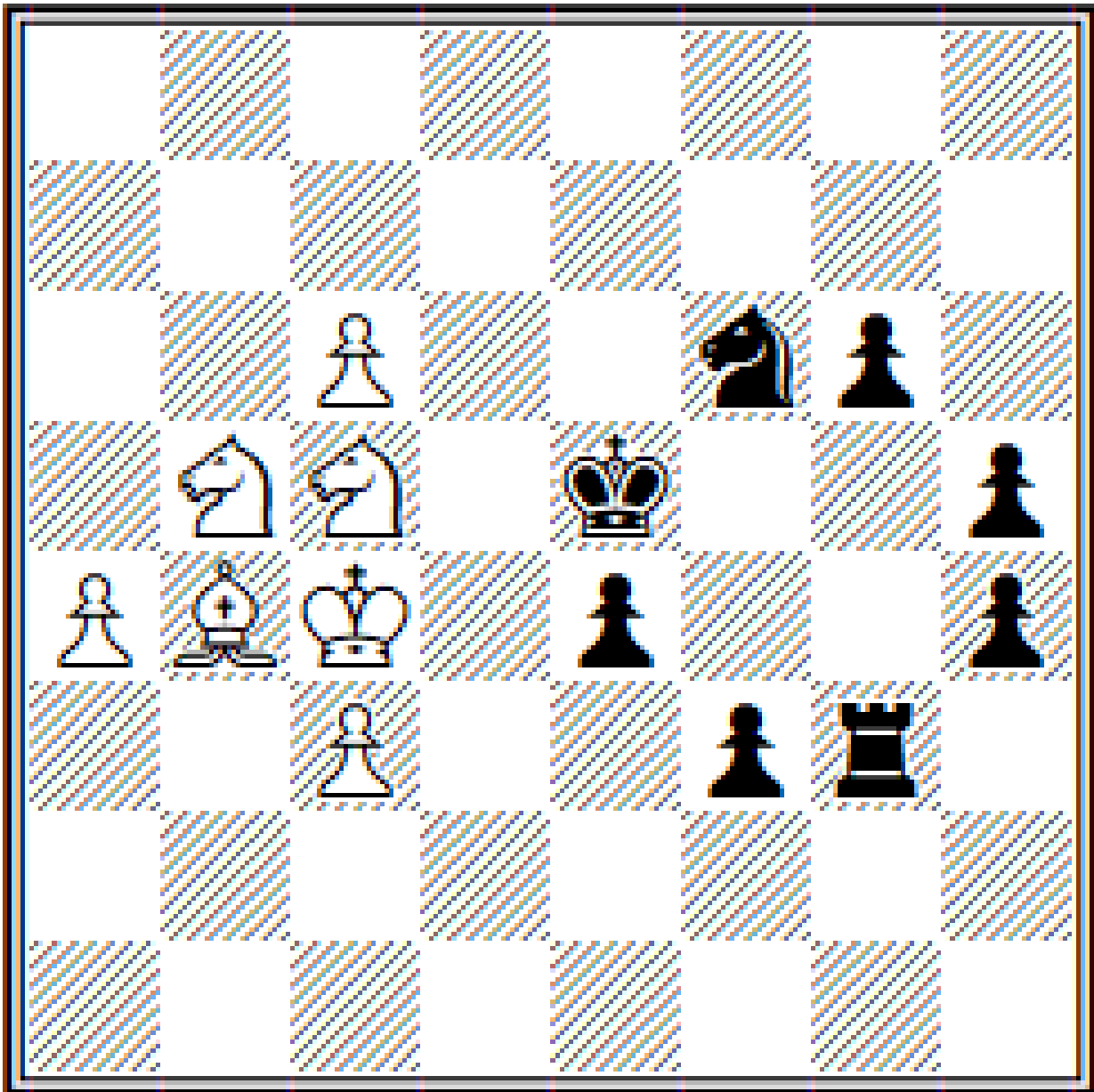

De Schaakkoerier

Nummer: 190, februari 2024

Motiefgroep
Schaken

40 jaar Motiefgroep Schaken
25 februari 2024

Het probleem op de voorkant is een helpmat in twee zetten met drie oplossingen. Bij een helpmat begint zwart en geeft wit mat met zijn tweede zet. Het probleem bestaat uit een 4 en een 0 en is gemaakt ter gelegenheid van het veertigjarig jubileum van de Motiefgroep Schaken. De auteur is Bas de Haas.

Oplossingen: 1. Tg5, La5. 2. Tf5, Lc7#
1. Pd5, Pd4. 2. Pf4, Pd7#
1. e3, Pd3+. 2. Ke4, Pd6#

Redactioneel

Deze schaakkoerier besteedt aandacht aan het feit dat de Motiefgroep Schaken op 25 februari dit jaar 40 jaar bestaat. En dat wordt ten eerste gedaan middels een helpmatprobleem van Bas de Haas dat u op de voorkant van deze Schaakkoerier vindt. Daarnaast nog met 2 artikelen. Eentje van medeoprichter Nick Cranendonck die terugkijkt op de ontstaansgeschiedenis. En een artikel van Henny van Essen vanuit het perspectief van de verschillende Schaakkoeriers die in deze jaren zijn uitgekomen.

Ook is er aandacht voor actuele zaken zoals de Schaakstukkenontwerpwedstrijd in het schaakstukkenmuseum in Rotterdam, een tentoonstelling in het Haags Historisch Museum in den Haag, een middeleeuwse schaakdag in Leiden, een schilderij in Noord-Brabants Museum in den Bosch en een 'postzegelparty' in Leidschendam.

Henk Alberts heeft uitgezocht hoe dat zat met die Friese schaakkoning uit Leeuwarden. En verder in deze Schaakkoerier de 'vaste' rubrieken zoals Een schaakverzamelaar stelt zich voor door Joris Leijten, Weet wat u koopt (of vraag het ons) door Nico van der Plas, de Schaakpostzegelcatalogus door Henny van Essen en ook Nico Schoenmaker is weer van de partij in de polemieek of Fischer's graf nu wel of geen schaakgraf is.

Kortom: wij wensen u weer veel leesplezier.

Voorjaarscontactdag Motiefgroep Schaken 2024 op 13 april in Alphen aan de Rijn

De voorjaarscontactdag 2024 van de Motiefgroep zal op zaterdag 13 april in Zalencentrum de Bron in Alphen aan den Rijn plaatsvinden.

Adres: Troubadourweg 2,
2402 EP Alphen aan den Rijn

Meer informatie volgt in de volgende Schaakkoerier of kijk op de website onder <https://www.euwe.nl/>

Kopij voor Schaakkoerier 191 gaarne uiterlijk 15 maart aanleveren aan zowel r.bijpost@quicknet.nl als aan h.j.alberts@hetnet.nl

De start van de Motiefgroep Schaken

door Nick Cranendonk

Ergens in het najaar van 1983 zaten Sjoerd van Ketel en ondergetekende bij Sjoerd thuis in Leiden te brainstormen over het motief Schaken op postzegels. Beiden waren we schaker en filatelist. Dat contact leidde tot de 'oprichting' van de Motiefgroep Schaken. Het bestuur was direct duidelijk: Sjoerd als secretaris en ik als voorzitter. Enthousiast benaderden we zoveel mogelijk contacten: personen, schaakverenigingen en de pers.

Hoewel er nog geen internet was, was het aantal reacties behoorlijk. Conclusie: er is belangstelling genoeg om een contactdag te organiseren. En al op zaterdag 25 februari 1984 vond de eerste bijeenkomst plaats van de Motiefgroep Schaken, en wel in Geldermalsen in een zaal met de naam 'Ons Huis'. Gelegen tussen Eindhoven – mijn woonplaats – en Leiden, en goed per trein bereikbaar. Er meldden zich ruim 20 geïnteresseerden. Geweldig!!

Sjoerd stond voornamelijk bij de ingang en informeerde naar de schaakverzamelingen. Ikzelf maakte samen met echtgenote Hélène (uitgebreid) kennis met de onbekende verzamelaars. De hartverwarmende reacties bij een uitgebreide gedachtewisseling zorgden ervoor dat al direct een 2e bijeenkomst werd afgesproken.

Op zaterdag 3 november 1984 vond, weer in Geldermalsen, vervolgens de 2e bijeenkomst plaats. En wederom een groot succes. Er zijn dan al leden die een deel van hun verzameling tentoonstellen. Er worden schaakborden en -klokken meegenomen. En we zullen zorgen voor een "nieuwttjesdienst" voor nieuw uitgekomen stempels.

Ook in 1985 werden er 2 bijeenkomsten georganiseerd, en weer was de opkomst geweldig: er waren al bijna 50 leden binnen 2 (nog internetloze) jaren!!!

Lid Jan Struylaart zorgde – gratis!! - voor de mogelijkheid om ons Logo (paard in zwart-wit velden) op de post af te drukken. Men kon zich opgeven voor de nieuw uitgekomen NL-stempels op brief. Het mededelingenblad gaf veel info: alle nieuwe NL-stempels van de laatste jaren, een artikel over Snorri Sturlason; uitgebreide aandacht voor Max Euwe 50 jaar Wereldkampioen en een overzicht van stempels van toernooien waaraan Euwe ooit wereldwijd deelnam.

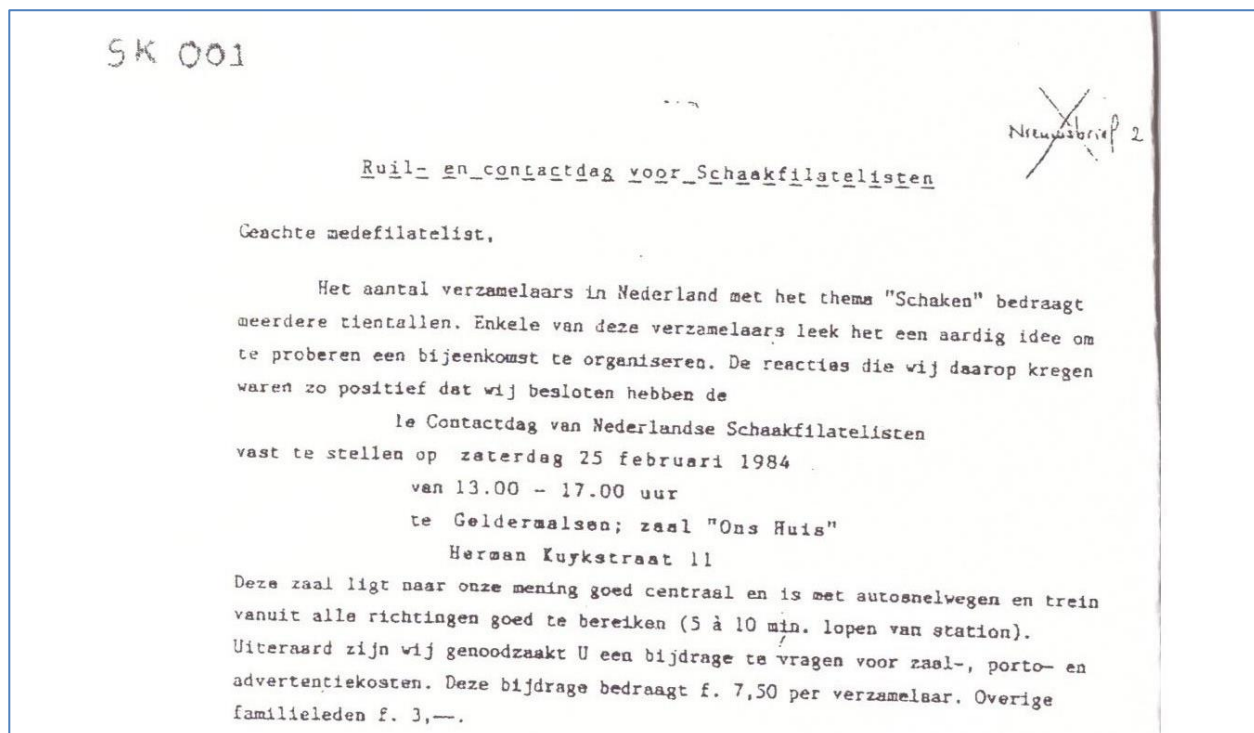
Pogingen om een postzegel van Max Euwe uit te geven door de PTT mislukten. Zelfs een verzoek aan de KNSB om een frankeermachinstempel op de KNSB-post te gebruiken werd niet gehonoreerd.

Een snelschaaktoernooi werd voortaan ook een onderdeel van onze contactdag. Ook de daarop volgende jaren bleef onze Motiefgroep succesvol. Ger Dekker ging meehelpen met het financiële gedeelte. Er werden uitgebreide artikelen over Groningen 1946, over de Lewis -stukken, over de 11^e Olympiade in Nederland in het blad opgenomen. Ook het verzamelen van postwaardestukken, aantekenstrookjes en ansichtkaarten werd gestimuleerd.

Al met al is binnen de hier genoemde eerste 4 jaar – nogmaals opgemerkt zonder internet - de basis gelegd voor een fantastisch mooie club. Daar kunnen we trots op zijn.

Om het begin van de Motiefgroep Schaken in beeld te brengen zou je natuurlijk de bij de oprichting betrokkenen kunnen vragen maar velen daarvan zijn overleden, hebben opgezegd of kunnen zich niets meer herinneren.

Dan maar beginnen bij de oude Schaakkoeriers met nummer 1; die bestaat niet! Nummer 1 zou bestaan uit een nieuwsbrief 2 waarin dit doorgestreept is en links bovenaan SK001 staat geschreven.

In deze nieuwsbrief 2 worden verzamelaars uitgenodigd om de 1^e contactdag op zaterdag 25 februari 1984 bij te wonen in zaal 'Ons Huis' te Geldermalsen. Het tijdstip was van 13.00 -17.00 uur en de bijdrage was Fl. 7,50 per verzamelaar. De brief was ondertekend door N.J. Cranendonk en Sj. v. Ketel.

In nieuwsbrief 3 met aanhef 'Motiefgroep Schaakfilatelie' wordt de 2^e contactdag op 3 november 1984 aangekondigd op dezelfde locatie, tijdstip 11.30- 17.00 uur. Nu is reeds een globaal programma opgesteld. Een opmerking uit deze brief: 'sinds dit voorjaar is de Motiefgroep 10 leden rijker'. Er is een ledenlijst per 1-11-1984 toegevoegd van 27 leden.

Nieuwsbrief 4 is gedateerd juni 1985; nog steeds maar één dubbelgevouwen A4-tje (dus 4 pagina's). Er wordt in gemeld dat er geen voorjaarscontactdag wordt gehouden en dat het ledenaantal in de buurt van de 40 ligt. Voor het eerst wordt ons logo, het geblokte schaakpaard, afgebeeld dat ontworpen is door Jan Struylaart.

In nieuwsbrief 5 van oktober 1985 wordt de 3^e contactdag op 2 november aangekondigd, weer in Geldermalsen. Voor het eerst bestaat de brief uit 8 pagina's. Tot nu toe is er nog niets vermeld van een officieel bestuur (maar ik neem aan dat N.J. Cranendonk en Sj. v. Ketel als zodanig optreden; er wordt in deze nieuwsbrief in ieder geval een penningmeester gezocht. Er wordt voor de 1^e keer een veiling gemeld met 10 (soms samengestelde items).

In nieuwsbrief 6 van oktober 1986 wordt de contactdag op 8 november 1986 aangekondigd, weer in Geldermalsen. Er wordt vermeld dat G.W. Dekker de financiën gaat doen. Voor het eerst op de achterste pagina: voorzitter, redactie Nieuwsbrief, ledenservice: N.J. Cranendonk, secretaris: Sj. v. Ketel, penningmeester: G.W. Dekker.

Na deze succesvolle start zet de situatie zich door met contactdagen in Leiden en het Max Euwe centrum. In Nieuwsbrief 14 van december 1990 wordt J. Rebel de nieuwe penningmeester. Het voornemen is om van twee naar drie Nieuwsbrieven per jaar te gaan.

In Nieuwsbrief 21 van januari 1993 wordt gemeld dat de naam van de vereniging is gewijzigd in Motiefgroep Schaken, de naam wordt ook afgedrukt onder ons logo. Er wordt aangekondigd dat er statuten worden opgesteld in overleg met een notaris. Voor het eerst bestaat de nieuwsbrief uit 12 pagina's en is het geniet. Het bestuur bestaat uit 5 leden: redactie G.W. Dekker, stempel/kaartenservice: G. Couwenbergh, voorzitter: N.J. Cranendonk, secretaris: Sj. v. Ketel, penningmeester: J. Rebel.

NIEUWSBRIEF 20 **JANUARI 1993**

**motiefgroep
schaken**

EEN NIEUWE NAAM VOOR EEN ECHTE VERENIGING !

Vanzelfsprekend begint de redactie met u namens het bestuur het allerbeste te wensen voor 1993. Laten we hopen dat we met

In 1994 stopt N.J. Cranendonk als voorzitter, hij blijft nog wel de veilingen organiseren. Hij wordt opgevolgd door B. de Haas. Die meldt een ledenbestand van ruim 110 leden. De boekjes (nog steeds 'Nieuwsbrief' genaamd) worden steeds dikker; ca. 20 pagina's.

Nummer 30/31 in oktober 1995 heeft voor het eerst de titel 'De Schaakkoerier'. G. Dekker wordt veilingmeester en G. Couwenbergh wordt redacteur.

**MOTIEFGROEP
SCHAKEN**

Attentie

DE SCHAAKKOERIER 30/31

Nieuwsbrief van de Motiefgroep Schaken – oktober 1995

Inhoud		Pag.
Voorwoord en inhoudsopgave	Bas E. de Haas	1
Notulen Alg. Ledenverg. 29.4.95	Sjoerd C. van Ketel	2/3
Resultaten veiling / Snelschaken	Sjoerd C. van Ketel	3
Ex Libris katalogus Karel Falley	Sjoerd C. van Ketel	4
In memoriam G.J. Cieraad	Bestuur	4
Schaakstellingen op postzegels	Nico van der Plas	5
Kasparov-Karpov	Henk Alberts	6/7
Miguel Najdorf 85 jaar	Jan Rebel	8
Schaakstempel "Schaakbloem"	Godfried Couwenbergh	8
Loterijbriefjes met schaakmotief	Jan Rebel	9
De torens van Mozambique	Jan Rebel	10
Schaakuitgifte Las Palmas 1995	Jan Rebel	11
Maasland Stadspost Oss	Jan Rebel	12
Gezocht: deelnemers int toern	Jan Rebel	12

In De Schaakkoerier 32 wordt de 1^e Benefralux aangekondigd: 'de Vlaamse SchaakPhilatelisten organiseren een samenkomst met hun Nederlandse en Franse zusterverenigingen'. De Motiefgroep wordt uitgenodigd door middel van een brief aan voorzitter B. de Haas. Deze Benefralux-en zullen in de komende jaren plaatsvinden in België, Nederland, Frankrijk of Luxemburg. Een overzicht hiervan kunt u vinden op onze website. Op het moment van het schrijven van dit artikel is de Benefralux al jaren ter ziele.

In nummer 37 wordt in oktober 1997 een Benefralux over twee dagen aangekondigd in hotel 'de Goderie' in Roosendaal. Er worden twee zalen gehuurd en er kunnen kamers gereserveerd worden. Dit leidt uiteindelijk tot de post op de balans 'te betalen Roosendaal Fl. 1312,50'. Van het eigen vermogen blijft nog maar een derde over (zie nummer 40). Waarschijnlijk de aanleiding van onderstaande twee alinea's.

Nummer 38 van september 1997 meldt een: Bestuurscrisis. Er is een bijzondere ledenvergadering achter de rug. Er stond één punt op de agenda: Het verzoek van de meerderheid van het bestuur aan de leden om de secretaris te ontslaan wegens gebrek aan collegiale samenwerking. Het voorstel behaalde geen twee derde meerderheid, waarop de overige bestuursleden hun functie ter beschikking stelden.

Nummer 40 van februari 1998 meldt een jaarvergadering waarin B. de Haas, J. Rebel, G. Couwenbergh en G. Dekker aftreden. Het nieuwe bestuur wordt: H. Alberts voorzitter, K. Bodlaender penningmeester, J. Leijten redacteur, N. v.d. Plas veilingmeester en Sj. v. Ketel secretaris. De Motiefgroep Schaken heeft ca. 140 leden. De Schaakkoeriers hebben 28 pagina's.

Er breekt een periode aan met verdere ontwikkeling van de vereniging, de advertentierubriek voor leden 'Paradepaardjes' wordt geïntroduceerd (bestaat nog steeds; zie website), nieuwe locaties om de contactdag te houden worden gevonden (zie overzicht op de website). In 1999 worden in het kader van het 3^e lustrum twee schaakkaarten uitgegeven en de veilingmeester organiseert een veiling van 190! Items, waarop ook schriftelijk geboden kan worden. Er worden postzegels onder nominaal ingekocht van handelaren waardoor de portokosten aanzienlijk verminderen. De algemene reserve op de balans verdubbelt naar ca. Fl. 2800,=. In 2001 wordt het aantal Schaakkoeriers per jaar uitgebreid van vier naar vijf. Nummer 50 van oktober 2000 meldt een aantal leden van 161.

In 2001 treedt K. Bodlaender af als penningmeester en volgt R. Bijpost hem op. De 1^e zogenaamde 'Special' (nr. 53) wordt uitgegeven naar aanleiding van de 100^e geboortedag van Max Euwe. Vooral door hoge veilingopbrengsten bedraagt het eigen vermogen eind 2001 Fl. 5336,=! Er wordt een Benefralux in Leiden georganiseerd door de Motiefgroep.

In het begin van 2004, bij het 20-jarig jubileum, wordt een ledenaantal van 192 gemeld. Ik zie een najaarsveiling van 272 items! In 2005 neemt G. Couwenbergh de secretarispost over van Sj. van Ketel.

Er volgen jaren van 'probleemloze' voortgang met als kenmerken: twee contactdagen per jaar op verschillende locaties, 6 edities van 'de Schaakkoerier' waarvan één 'Special', grote veilingen. In 2008 neemt H. van Essen de secretarispost over van G. Couwenbergh. Vanaf 2008 hebben we een aantal jaren een stand gehad bij het toen geheten 'Corus schaaktoernooi' om reclame te maken. Schaakkoerier nr. 100 verschijnt in mei 2009.

Schaakkoerier 103 verdient extra aandacht. Het is een getekende en geschreven schaakpartij door Jan van Haasteren (die van de puzzels) en Jaap de Kreek. Hierbij tekent Jan zijn zet en Jaap schrijft zijn tegenzet terug in een stukje tekst.

In 2011 wordt R. Spaans secretaris, H. van Essen penningmeester en R. Bijpost redacteur, J. Leijten treedt af.

In Schaakkoerier 127 van september 2013 wordt een 'schaakpostzegelcatalogus' gestart omdat er geen relevante catalogi zijn van schaakpostzegels van na 2004.

De Schaakkoerier 141 van december 2015 is een exemplaar van 100 pagina's! Met als titel: Euwe – Aljechin 80 jaar later; een waar 'magnum opus' van onze voorzitter Henk Alberts. De secretaris meldt begin 2016 een dalend aantal leden naar 131 terwijl het eigen vermogen stijgt naar ca. € 4000,=.

In het kader van het 35 jarig jubileum wordt er in 2019 een schaakmunt uitgegeven met een probleemstelling van B. de Haas.

In 2021 verschijnt een mooie, uitgebreide Special van onze veilingmeester Nico van der Plas over het wereld schaaktoernooi in 1946.

In 2023 treedt R. Spaans af als secretaris; er wordt een oproep gedaan in de Schaakkoerier en in de Algemene Ledenvergadering maar er wordt geen opvolger gevonden.

Voor het 40-jarig jubileum heeft B. de Haas twee probleemstellingen ontworpen herkenbaar als de getallen 4 en 0.

De stand van de vereniging bij het 40 jarig jubileum is: We hebben 117 leden, een eigen vermogen van ca. € 4700,= en er is een vacature voor de post van secretaris.

Naschrift: Ik heb geprobeerd om vooral het organisatorische verloop van de oprichting en de verdere jaren te beschrijven, alsmede de financiële situatie en het verloop van de ledenaantallen. Daarom heb ik de formele benamingen van de bestuursleden gebruikt, zoals vermeld in de documenten. Wat mij vooral duidelijk is geworden dat we waardering kunnen hebben voor de bestuursleden van het eerste uur; in een tijd van geen internet, geen PC (word, excel), geen outlook.

In de Schaakkoerier nummer 50 kunt u een soortgelijk artikel vinden van H. Alberts over de eerste 50 nummers van de Schaakkoerier.

Een Friese schaakkoning

door Henk Alberts

Een periode gold de Friese schaakkoning als het oudste schaakstuk van Nederland. Het vormde samen met onder andere het (vermoedelijke) zwaard van Grote Pier één van de topstukken van het Fries Museum in Leeuwarden.

Sinds wanneer de schaakkoning al in het Fries Museum te zien was, wist ik niet. In ieder geval was deze inmiddels ergens eind vorige eeuw of begin deze eeuw uit beeld verdwenen.

(Als iemand de precieze datum weet hoor ik dat graag.)

Ergens in die jaren ging het Fries Museum een andere koers varen en is het schaakstuk uit beeld verdwenen en niet langer meer voor het publiek zichtbaar / toegankelijk.

Ik vond het echter wel interessant om eens te onderzoeken waar deze Friese Schaakkoning dan wel gevonden was. Tijd dus om eens, in boeken en op internet (en met name in de oude kranten-archieven) verder te gaan speuren. En niet zonder resultaat, want het leverde heel verrassende (in ieder geval voor mij) nieuwe

inzichten op. Hierbij bleek zelfs het overal te lezen verhaal dat de Friese schaakkoning aan de Voorstreek in Leeuwarden gevonden is niet helemaal waar. Het schaakstuk is daar wel uit de grond gekomen, is daar echter niet gevonden. Dat zit als volgt:

In de tweede helft van de dertiger jaren van de vorige eeuw kocht de Leeuwarder Courant een nieuwe

rotatiepers. Een nieuwe rotatiepers die bij een capaciteit van 8 bladen 30.000 exemplaren per uur kon drukken. Deze nieuwe rotatiepers werd aangekocht in Augsburg en in 118 kisten in 8 spoorwegwagens naar Leeuwarden vervoerd. Om deze nieuwe 140 ton zware rotatiepers plaats te kunnen bieden werden een papierloods en een fietsenloods tot op

de grond toe afgebroken. En op de vrijgekomen plaats, op de hoek van de Voorstreek met de Noorderweg in Leeuwarden, werd een nieuwe machinehal gebouwd. Een nieuwe imposante machinehal met een afmeting van 15 x 7 meter en een hoogte van 6 meter, waarin de nieuwe 140 ton zware rotatiepers een plaats kreeg. Maar voor die 140 ton zware rotatiepers was uiteraard ook een zware fundering nodig. En met een nieuwe techniek van beton-pulspalen werden er 45 palen, elk met een draag-vermogen van 30.000 kilo, 14 meter diep in de grond gezet. Het nieuwe gebouw van de Leeuwarder Courant (foto) werd op 1 oktober 1938, na een verbouwing van precies 2 jaar, feestelijk geopend. Het gebouw staat er nog steeds, alleen is er nu een makelaarsbedrijf in gevestigd.

De afgegraven aarde die vrijkwam bij het plaatsen van de 45 betonpulspalen werd afgevoerd naar de boven Leeuwarden gelegen landerijen onder Lekkum en Miedum en daar ter verbetering van de grasgroei als vruchtbare aarde uitgestrooid. En bij het uitstrooien van de aarde kwam er een klein voorwerpje een schaakstuk tevoorschijn. De oplettende vinder, een plaatselijke boer, gaf het schaakstuk aan Nanne Ottema, een man die algemeen als een oudheidsliefhebber bekend stond.

Deze Nanne Ottema (1874-1955), een nu vrijwel vergeten welvermogend man, was voor Friesland een belangrijke figuur. Hij was notaris, verzamelaar, kunsthistoricus, publicist, bestuurder, politicus, strijder voor natuur- en cultuurbehoud en filantroop.

Al op jonge leeftijd ontwikkelde Ottema een enorme interesse voor cultureel erfgoed in de breedste zin van het woord. Vooral Fries erfgoed en Aziatische keramiek hadden zijn grote belangstelling en het beeld bestaat dat Ottema een verzamelaar was die alles kocht wat los en vast zat. Hij bouwde een grote kunstcollectie van circa 30.000 objecten op. Een belangrijk deel van die collectie werd door hem ondergebracht in het door hem in 1917 opgerichte en nog steeds bestaande Keramiekmuseum Princessehof in Leeuwarden. Zijn vermogen liet hij na aan de Ottema-Kingma Stichting. Het verhaal gaat verder als er op zaterdag 26 april 1941 onder voorzitterschap van

Mr. P. A. V. Baron van Harinxma Thoe Slooten in de Harmonie in Leeuwarden de algemene ledenvergadering van het *Friesche* Genootschap van Geschied-, Oudheid-, en Taalkunde gehouden. Na de vergadering volgde een lezing van de bekende Professor Dr. A. E. van Giffen over de opgravingen van een beroemd *Friesch* klooster, het klooster Klaarkamp te Rinsumageest. En aansluitend hield Nanne Ottema een lezing over het *Friesche* Kloosterkeramiek en over het aardewerk en tegels die te Klaarkamp gevonden waren. Aan het einde van zijn voordracht haalde Nanne Ottema de schaakkoning tevoorschijn en na een korte toelichting schonk hij deze aan het Fries Museum.

In de Leeuwarder Courant van maandag 28 april 1941 staat te lezen:

"Waar de reeds 8 à 9 eeuwen oude Leeuwarder koning een stuk van eerste klasse belang is voor de Friesche beschavingsgeschiedenis, gaf notaris Ottema dit stuk staande de vergadering aan het Friesch museum cadeau.

Wij kunnen hierbij voegen, dat het in verband daarmee de bedoeling is over eenige weken een kleine tentoonstelling van schaakstukken te houden. De koning, die zijn tenten thans voorgoed in het Friesch Museum heeft opgeslagen zal wel het oudste stuk van deze tentoonstelling zijn."

Bij deze eerste presentatie in 1941 werd meteen al de link gelegd naar de Lewis chessmen welke toen en nu voor het grootste deel in het Britisch museum en in het Nationaal Museum te Edinburgh te zien zijn. Wel vond men de Friese schaakkoning eenvoudiger, stugger van model en minder versierd, maar verder zeer gelijkend op de Lewis chessmen. In alle Nederlandse kranten werd over het schaakstuk geschreven: *"Wij zijn dus niet zoover mis wanneer wij dit in Leeuwarden gevonden schaakstuk ook in de 12e eeuw, mogelijk wel in de 11e eeuw dateeren en veronderstellen dat het afkomstig is van een Vikinger roover uit omstreeks het jaar 1100."*

En zo was er in augustus 1941 in het Coulonhuis in Leeuwarden (Doelestraat 8, dat is naast het Keramiek-museum en vrijwel tegenover het huidige HCL) een tentoonstelling van schaakspelen en andere spelen. Te zien waren onder andere een 18^e eeuwse schaakspel van ivoor en tin met kleederdracht figuren, een 16^e eeuwse dam-stukken, een 17^e eeuw strik-trakbord met versierde stukken, een 19^e eeuw fraai besneden Chineesch schaakspel (eigendom van Ottema en thans in de Ottema-Kingma Stichting) en nog veel meer. Er waren schaakstukken vervaardigd van hout, ivoor, tin, ijzer, porselein en aardewerk. En naast de schaakkoning was er nog een ander bijzonder schaakstuk, namelijk een in een terp bij Kimsward gevonden Dame. Na de tentoonstelling kwam de schaakkoning in de permanente tentoonstelling van het Fries museum te staan.

Over de schaakkoning schreef men:

de Friese schaakkoning is gemaakt uit het onderste deel van een elandsgewei. De oorspronkelijke kleur van het schaakstuk is vrijwel zeker wit. De schaakkoning houdt zijn waardigheidsteken – een zwaard – over zijn knieën. Het zwaard is verdwenen, maar het handvat is nog te herkennen in de rechterhand van de koning. Een merkwaardig detail is te vinden op de rechter zijde van de zetel waarop de koning is gezeten. Hierop zijn een tweetal tekens aangebracht die mogelijk van de eigenaar afkomstig zijn.

Iets dat wel opviel was hoe klein deze schaakkoning is. De koning is (geschat) circa 5,5 centimeter groot en duidelijk kleiner dan de Lewis chessmen, waarvan het grootste stuk (een loper) 10,2 cm groot is.

Al vanaf de tentoonstelling in 1941 werd de schaakkoning tezamen met een in Kimsward opgegraven schaakstuk, een Dame (afbeelding hieronder) tentoongesteld. Deze schaakdame is een vondst van voor 1900, ontdekt bij de afgraving van terpen bij het dorpje Kimsward. Het betrof hierbij geen archeologische opgraving, maar de terpen van Kimsward werden in die tijd afgegraven om gebruikte kunnen maken van de vruchtbare klei waaruit die terpen waren opgebouwd. Over dit tweede schaakstuk schreef men: *Het schaakstuk betreft een buste van een koninginnefiguur met afhankelijk haar of sluier. De figuur draagt daarbij een kroon, welke grotendeels afgebroken is. Verder zien we duidelijke borsten met daarvoor iets van puntcirkeltjes. En het schaakstuk staat op een rond, iets beschadigd, voetstuk.*

De Dame is evenals de Koning gemaakt van elandsgewei. De huidige kleur is bruingrijs en naar gevoel iets lichter van kleur dan de schaakkoning. En hoewel duidelijk is dat beide stukken niet tot hetzelfde schaakspel behoord hebben, wordt ook deze Dame van Kimsward aan de Noormannen toegeschreven. Ook de datering van deze Dame van Kimsward is niet geheel duidelijk, maar er wordt gesproken over Gotische tijd (een breed begrip, circa 1140–1500) en een datering van 15^e eeuw, danwel eind 15^e eeuw.

Overigens is Kimsward is een klein dorpje in de buurt van Harlingen. Het is vooral bekend omdat Grote Pier (Grutte Pier), de grote Friese vrijheidsstrijder, in dit dorp woonde en er in 1480 (15^e eeuw) geboren werd. In het dorp staat een standbeeld van Grote Pier.

Eind 2017 leek de Friese schaakkoning weer permanent voor publiek toegankelijk te worden. Dit namelijk in het archeologisch steunpunt van het Historisch Centrum Leeuwarden (HCL), Groeneweg 1 in Leeuwarden. Op de eerste etage, boven de leeszaal, is er een tentoonstelling over archeologische opgravingslocaties in de gemeente Leeuwarden. Deze tentoonstelling bestaat uit een aantal vitrines, waarbij elke vitrine de vondsten in een opgravingslocatie laten zien. En de laatste vitrine, rechtsachter, gaat over de Voorstreekkan. Dit met onder nummer 5: *"Schaakstuk, replica, oorspronkelijk van gewei gemaakt. Datering 1000-1100. (Voorstreek)"*

In de loop van 2018 bezocht ik dus het HCL in Leeuwarden. Echter bleek het daar om een – permanent tentoongestelde – 1:1 replica van de Friese schaak-koning te gaan. Wel jammer dat (de replica van) dit voormalige topstukken van het Fries Museum zo weggestopt in een donkere vitrine lag. En helaas was het met de matige verlichting en reflecterende glasplaten daarom ook nog eens heel moeilijk om een goede foto van de schaakkoning te maken. Maar in ieder geval: toch een aanrader om hier eens bij gelegenheid te gaan kijken!

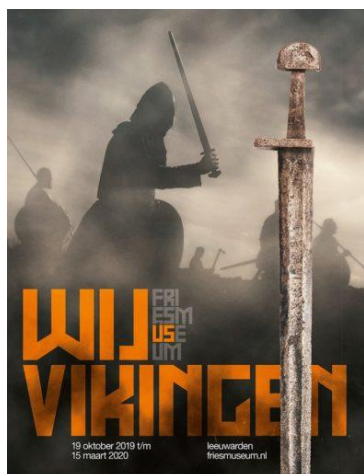
En waar komt die replica dan vandaan?

Het Nederlands Kampioenschap schaken werd van 1969 t/m 1981 in Leeuwarden gehouden.

Bij de opening van het Nederlands Kampioenschap schaken van 1976 kregen zowel Waling Dijkstra, Frieslands belangrijkste schaakman, als Max Euwe, toenmalig voorzitter van de FIDE, van wethouder Ten Brug van Leeuwarden, namens de gemeente Leeuwarden een replica van de Friese schaakkoning aangeboden.

En bij het Nederlands Kampioenschap schaken van 1978 t/m 1981 gesponsord door de Frieslandbank, kreeg de winnaar een in zilver gegoten (vergroot) model van de schaakkoning. (afbeelding hiernaast uit het toernooimagazine.)

Mogelijk is de replica in het HCL het exemplaar dat in 1976 aan Waling Dijkstra geschonken werd. Het Max Euwe Centrum (MEC) wist me een aantal jaren geleden te melden dat het niet de replica geschonken aan Max Euwe is, want die lag bij hen in depot.

Vervolgens presenteerde het Fries Museum in Leeuwarden van 19 oktober 2019 t/m 15 maart 2020 de tentoonstelling 'Wij Vikingen.'

De tentoonstelling toonde veel gebruiksvoorwerpen van 'Vikingen en Friezen in het kustgebied van de Lage Landen'. Zes zalen vol oude teksten, schedels,

weegschalen, potten, glazen, sieraden, kammen (de Vikingen waren erg bezig met hun uiterlijk), muntschatten, sleutels, speelstenen en natuurlijk zwaarden. Maar voor ons schaakliefhebbers was de grootste schat op de tentoonstelling ongetwijfeld de (weer eens) tentoon gestelde Friese schaakkoning.

Volgens het bijschrift:

*"Koning uit het schaakspel
12e eeuw, gevonden in Leeuwarden,
Friesland, been
Fries Museum, Leeuwarden
Collectie Koninklijk Fries Genootschap"*

Tevens gaf het Fries Museum bij die gelegenheid de hiernaast afgebeelde ansichtkaart van de Friese schaakkoning uit.

En thans is dit unieke schaakstuk weer (tijdelijk) voor het publiek zichtbaar bij de tentoonstelling Het jaar 1000 in Leiden.

Een apart punt is nog het bepalen van de ouderdom van de schaakkoning. In 1941 werd de parallel getrokken met de Lewis chessmen en werd een gelijke datering als die van de Lewis chessmen, (toen) 12^e eeuw, mogelijk 11^e eeuw opgegeven. Daarbij werd dan aangetekend dat het schaakstuk daarmee ook ouder was dan Leeuwarden zelf; het begin van Leeuwarden wordt namelijk op 1435 zijnde de samensmelting van Oldehoven, Nijehoven en Hoek gesteld.

Later - in de jaren zeventig van de vorige eeuw - werd de ouderdom van het schaakstuk gesteld op 1250 en vermoedelijk 13^e eeuw. Maar het Historisch Centrum Leeuwarden geeft dan weer een datering van 1000 - 1100 na Chr. Een duidelijke onderbouwing van deze datering 1000 - 1100 na Chr. heb ik echter nergens gevonden.

Maar qua stijl is inmiddels bewezen dat de Lewis chessmen van later datum zijn en daarmee dus – immers uit dezelfde stijlgroep - ook de Friese schaakkoning.” (De achterliggende redenering is dat de makers van de Lewis chessmen – of dat nu in Denemarken, Groenland, op het eiland Lewis zelf of nog ergens anders was – voor de verschillende schaakstukken het voorbeeld van een hof in hun tijd gehad moeten hebben en dan kom je op 1150 of later uit als datering. Daarnaast zien we de Friese schaakkoning als dezelfde stijlgroep als de Lewis chessmen en daarmee dus ook een vergelijkbare datering: 1150 of later en daarmee dan dus niet (meer) het oudste schaakstuk van Nederland.

Klein, kleiner, groots. De poppenhuizen van jonkvrouw Lita de Ranitz

In het Haags Historisch Museum is van 18 november 2023 t/m 1 september 2024 de tentoonstelling *'Klein, kleiner, groots. De poppenhuizen van jonkvrouw Lita de Ranitz'* te zien.

Het poppenhuis van jonkvrouw Lita de Ranitz stamt uit 1910 en is normaal op zolder te zien. Het staat dan ook reeds vermeld in het welbekende boek 'Reisgids voor Schaakliefhebbers' van de hand van Rob Spaans. Maar nu staat het poppenhuis een etage lager en is er een tentoonstelling aan gewijd met onder andere een interactieve 'box' waarin je een reis door tijd, ruimte en perspectief kunt beleven. Je reist hier door de wereld van jonkvrouw Lita de Ranitz en haar dienstmeid, van het Den Haag van toen tot de huidige stad.

Ook is er nu een ansichtkaart van het schaaktafeltje dat in het poppenhuis staat (en dat in werkelijkheid maar 7 bij 4 centimeter meet) uitgegeven.

De tentoonstelling duurt nog t/m 1 september.
Haags Historisch Museum,
Korte Vijverberg 7, Den Haag
Dinsdag t/m vrijdag 10.00 - 17.00 uur
Zaterdag en zondag 11.00 - 17.00 uur

De Schaakverzamelaar aan het woord: Nico Schoenmaker

1. Wat is uw naam?

Mijn naam is Nico Schoenmakers. Ik ben in 1961 in Roermond geboren.

2. Hoelang bent u al verzamelaar?

Goede vraag.

Het eerste, dat ik begin jaren 70 van de vorige eeuw verzamelde waren strips. Op woensdagmiddag bracht ik met mijn kinderfietsje oude kranten naar lompenhandelaar Janbroers in het Gebroek in Maasniel. Na een middagje fietsen had ik zo'n 2 tot 3 gulden verdiend. Dan ging ik verguld naar boekhandel Kupers-Tiel in Eigen Haard in Roermond-Oost. Daar zocht ik een stripboek uit. En had ik niet helemaal voldoende geld bij elkaar gefietst, dan paste mijn moeder het ontbrekende bedragje bij.

Ik heb mijn stripboeken trouwens nooit weggedaan. Mijn eerste Asterixboek kostte destijds fl. 2,25. Suske en Wiske kostte fl. 3,40 en Buck Danny kostte op enig moment fl. 3,95.

3. Hoelang bent u lid van de Motiefgroep Schaken?

Dat weet ik niet meer. Ik meen, dat de eerste contactdag die ik bezocht die in Teteringen-Breda in 2009 is geweest. Maar dat weet ik niet zeker. Dus kort daarvoor zal ik lid zijn geworden. Ik las over de activiteiten van de Motiefgroep Schaken in het bondsblaadje. Naar aanleiding van dat artikel ben ik lid geworden.

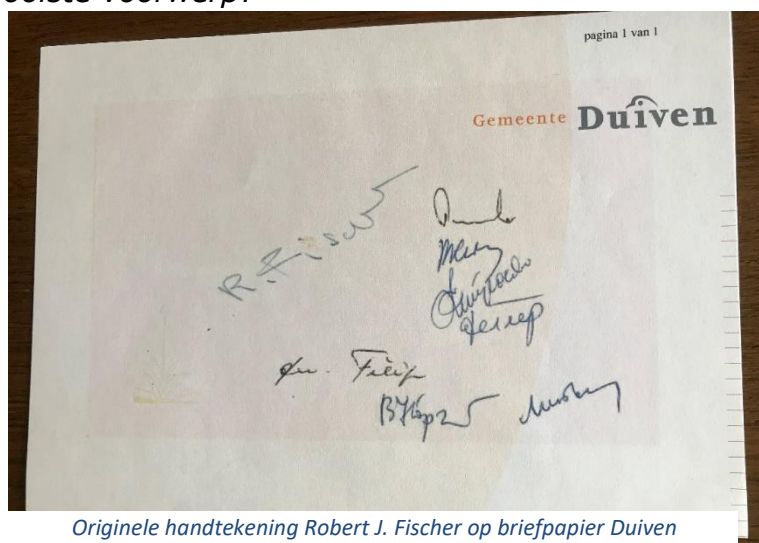
Waar ligt de kern/ focus van uw verzameling?

Schaakpostzegels. En, maar dat spreekt voor zich, uiteraard alles van en over Robert James Fischer.

4. Wat vindt u zelf het bijzonderste/ mooiste voorwerp?

Met afstand natuurlijk de handtekening van Bobby Fischer op gemeente Duivenpapier.

Toen Fischer mij in Duiven bezocht moest ik hem garanderen, dat er geen foto's werden gemaakt. Ik kan ook nu - inmiddels 15 jaar na zijn dood - geen enkele mededelingen doen over de duur van zijn bezoek aan mij, waar hij destijds woonde, wat hij at en waarover wij spraken. Sorry. De handtekening op gemeente Duivenpapier mag ik van Bobby uiteraard wel met jullie delen.

Originele handtekening Robert J. Fischer op briefpapier Duiven

Waarom verzamelt u?

Moeilijke vraag.

Waarom koop je strips? De held of heldin, de tekeningen, de verhaallijn, de humor spreekt je aan. Waarom koop je lp's of cd's? De muziek spreekt je aan, vind je mooi of ontroert je. Wat betreft Fischer. Hij is nu eenmaal mijn absolute held. Fischer, de miskende en gemankeerde, maar ook de geniale en onbreekbare éénling, die in zijn eentje begin jaren 70 de hegemonie van het Sovjetschaakbolwerk doorbrak. Nog altijd tikt mijn hart een paar slagen sneller alleen al bij het horen van zijn naam.

En schaakpostzegels? Ik denk toch, dat dat ook een beetje jachtinstinct is.

Heb je de zegel niet. Dan wil je hem jagen. Zit hij eenmaal in je verzameling, dan wil je verder jagen. Ja, zo zou het wel eens kunnen zijn.

5. Hoe komt u aan nieuwe items?

Mijn schakpostzegelverzameling bereid ik 2x per jaar uit via de veiling van onze Motiefgroep Schaken. Ik sta er iedere keer weer van te kijken hoeveel voor mij nieuwe items Nico van der Plas telkens weer in zijn veiling weet in te brengen. Daarnaast heb ik bijvoorbeeld een schakpostzegelabonnement lopen bij de Oostenrijk-Duitse filateliegigant Hermann E. Sieger. Mijn Fischerverzameling wordt via verschillende kanalen aangevuld. Belangrijk is, dat verzamelaars weten wat je verzamelt. En je moet een bepaalde gunfactor hebben. Op de contactdagen word ik halfjaarlijks nog steeds door Motiefgroepleden verrast met leuke en uiteenlopende aanvullingen op mijn Fischerverzameling. Ook onze onvolprezen veilingmeester Nico van der Plas helpt mij geregeld een handje.

L. Nico van der Plas, r. Nico Schoenmaker met mosselen

6. Hebt u nog een collectiewens?

Ja, maar dat is logisch, hè.

In de derde schakgravenspecial moet het Fischergraf worden opgenomen. Of misschien nog beter zelfs. We maken een special over Fischer's schakgraf in Selfoss; de **Fischerschakgrafspecial**.

7. Hebt u een tip voor de Motiefgroep Schaken om meer leden te werven?

Niet echt. Gewoon doorgaan waarmee we bezig zijn en waar we zo goed in zijn. En dat is, bovenal, dat we een clubje schakmafkezen met een verzamelaarshart blijven, die het leuk vinden elkaar 2x per jaar op een contactdag te treffen en verder met elkaar communiceren via De Schakkoerier. Motiefgroep Schaken Hurray!

Postzegels verzamelen een hobby voor oude mannen? In Azië zijn het vooral jonge vrouwen die nu instappen

Op zaterdag 9 december organiseerde de Nederlandse Vereniging voor Thematische filatelie een 'postzegelparty' in Leidschendam. Bij die gelegenheid verscheen er in het AD onder bovenstaande titel een interview met organisator Martin Scheer en zijn beide broers (foto).

In het artikel wordt betoogd dat een dergelijke bijeenkomst in andere delen van het land onder de naam 'contactdag' werd gehouden maar dat 'postzegelparty' veel hipper klinkt. Verder wordt betoogd dat er nieuwe hoop is voor de filatelie, omdat in opkomende economieën als China, India en Brazilië jonge mensen beginnen met het verzamelen van postzegels. Daarbij is het opvallend dat dat in Azië niet alleen maar mannen, maar opvallend veel jonge vrouwen zijn die instappen. Er is dus nog hoop.

Een ander punt in het artikel was, dat het AD het had over de Nederlandse Vereniging voor Thematische Filosofie. Dat zal dan wel aan de spellingcontroleur gelegen hebben. De Schakkoerier 190, februari 2024

Op 1 januari zijn alle musea dicht, maar niet het Schaakstukkenmuseum in Rotterdam. Dit museum gelegen in de Kubus-woningen in Rotterdam, is op 1 januari altijd open, want traditioneel vindt er in het schaakstukkenmuseum op nieuwjaarsdag de prijsuitreiking van de jaarlijkse schaakstukkenontwerpwedstrijd plaats. Een gezellig evenement met gratis frisdrank, hapjes en ook nog eens de live-muziek van de

Balcony Players.

Vanaf circa 14.00 uur was het schaakstukkenmuseum geopend en na wat vertraging begon pakweg een uur later de prijsuitreiking van de Schaakstukkenontwerpwedstrijd door de jarige museumdirecteur Ridder Dijkshoorn.

Dit jaar waren er 1385 stemmen uitgebracht op de zes deelnemende schaakspellen. Dit is een record aantal stemmen, veroorzaakt door het feit dat steeds meer mensen – waaronder ook veel buitenlandse toeristen – het schaakstukkenmuseum inmiddels weten te vinden.

De 6e prijs was voor het Klei-schaakspel van Arie Muilman en Bram van Ommeren met 47 stemmen (3%). 5^e werd het schaakspel 'Letterlijk en figuurlijk' van Bert Jurling. Dit schaakspel zag er helaas inmiddels wat kapot uit omdat het gebruikte materialen metaal en hout in de praktijk toch moeilijk nagelvast te lijmen bleken. Dit schaakspel kreeg van de bezoekers 63 stemmen (5%).

Lars en Tim Vermeulen kregen met hun schaakspel 'Chegg' met precies 100 stemmen (7%) de 4^e prijs. De ietwat merkwaardige naam van dit schaakspel verwijst naar het feit dat dit schaakspel van eieren gemaakt is.

Op de 3^e plaats eindigde het schaakspel 'Loombandjes', gemaakt door groep 3 en 4 van de Sint Jozefschool in Rotterdam. Dit schaakspel kreeg 143 stemmen (10%)
2e werd het schaakspel 'Alu schaak' van Franciscus Mellink met 183 stemmen (13%). Een uit aluminium gemaakt schaakspel. Wat ik wel merkwaardig vond, was dat ik later zag dat ditzelfde schaakspel ook al in 2016 had meegedaan (en toen onder de naam 'Aluminium chess' een 5e prijs won.)

Het winnende schaakspel was het schaakspel 'Chessbook' van Yvonne Klap, een uit beschreven boekenpagina's gemaakt (gedraaid) schaakspel. Dit winnende schaakspel sprong er werkelijk bovenuit en kreeg met 849 stemmen maar liefst 61% van alle uitgebrachte stemmen.

Het winnende schaakspel krijgt een plaatsje in het schaakstukkenmuseum, zodat het daar naast de eerdere winnaars van de schaakstukkenontwerp-wedstrijd te bewonderen zal zijn.

Zie ook de site van het schaakstukkenmuseum op www.schaakstukkenmuseum.nl

Elck een allegorie

door Jos van Raan

Tijdens een bezoek aan de tentoonstelling *Brueghel, De familiereünie* in het Noordbrabants Museum in den Bosch kwam ik een kunstwerk tegen met een schaakbord. De tentoonstelling is inmiddels afgelopen, maar het kunstwerk is eigendom van het Rijksmuseum. U kunt het daar vast weer bewonderen.

De tentoonstelling ging over de schildersfamilie Brueghel, vijf generaties, in een unieke verzameling van tachtig schilderijen en prenten. Voor het eerst samen onder één dak.

Op de tentoonstelling hing ook een prent van Pieter van der Heyden. Hij werkte in Antwerpen rond 1550. Zijn werk bestaat ook uit gravures naar bekende schilders als Bosch en Pieter Brueghel de Oude.

En om een van deze gravures gaat het. Het heet *Elck een allegorie* zie foto 1. En stelt het volgende voor:

De gewone man is de weg kwijt in het leven. Zijn egocentrische jacht naar rijkdom, goddelijke waarheid en intellectuele kennis betekent zijn ondergang. Zelfs met behulp van een bril of lantaarn ziet hij de waarheid niet meer. De figuur met baard naast het schaakbord staat voor iedereen (*Elck*) tijdens zijn levenslange zoektocht.

Op de gravure zijn ook nog een spel kaarten en dobbelstenen te zien. Zoekende mensen waren in die tijd erg populair.

De prent waarop deze afbeelding gebaseerd is, hangt in het British Museum en was niet te zien in den Bosch. De kunstenaar is dus Pieter Brueghel de Oude en de datering is 1558 (foto 2)

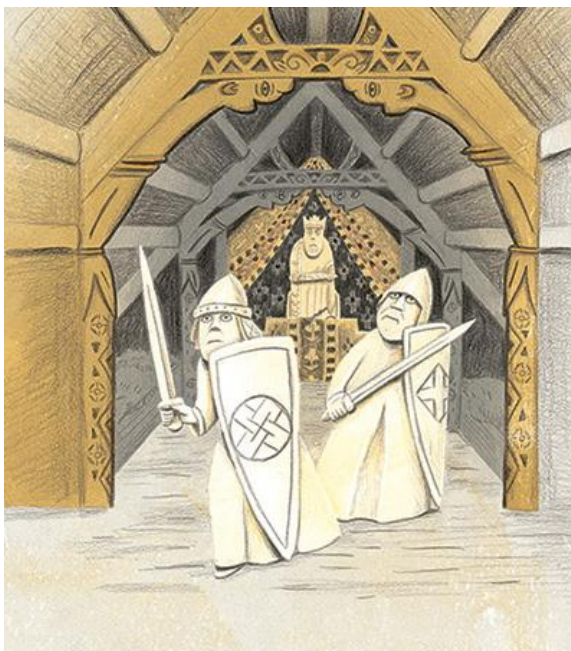
Het gebruikte materiaal is pen met bruine inkt. Ook hier is het schaakbord te zien. Er valt nog veel meer over dit (soort) schilderijen te vertellen, maar dat valt een beetje buiten ons aandachtsgebied.

Middeleeuwse schaakdag in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden

In het kader van de tijdelijke tentoonstelling Het jaar 1000 organiseert het Rijksmuseum van Oudheden op zondag 18 februari een Middeleeuwse schaakdag voor kinderen met daarin een simultaan voor kinderen door de ChessQueens, een schrijfworkshop en een familiezing over schaken en andere spellen die in de Middeleeuwen werden gespeeld.

De schaakdag kent het volgende programma:

- 10.30 – 12.30 uur: simultaan schaken door de ChessQueens
- 12.30 – 13.15 uur: familiezing door Annemarieke Willemsen
Annemarieke Willemsen, RMO-conservator collectie Middeleeuwen, stelde de tentoonstelling *Het jaar 1000* samen. Vandaag houdt ze een familiezing over schaken en andere spellen die in de Middeleeuwen werden gespeeld.
- 13.30 – 15.30 uur: simultaan schaken door de ChessQueens
- 14.30 – 15.30 uur: schrijfworkshop door Linda Dielemans
Linda Dielemans schreef het boek *Koningsspel*. Het gaat over de beroemde middeleeuwse schaakstukken die zijn gevonden op het Schotse eiland Lewis. Ze zijn gemaakt van walrusivoor, evenals de middeleeuwse schaakstukken die je in de tentoonstelling kunt zien. Niemand weet hoe of waarom deze kostbare stukken juist op dit eiland werden begraven. Tijdens de schrijfworkshop ga je zelf een verhaal schrijven met de schaakstukken in de hoofdrol. Linda sluit de workshop af met voorlezen uit *Koningsspel*. Je kan dit boek alhier ook kopen en door haar laten signeren. Hieronder een tweetal illustraties uit dit boek

De schaakdag is gratis. Wel dient de toegang tot het museum betaald te worden. (kinderen t/m 18 jaar gratis entree)

Voor het simultaan schaken hoef je je niet vooraf aan te melden.

Voor de lezing en de workshop is vooraf aanmelden wel noodzakelijk.

Dit aanmelden kan via de website van het Rijksmuseum van Oudheden, via

<https://www.rmo.nl/uw-bezoek/activiteiten/middeleeuwse-schaakdag/>

En voor wie de tentoonstelling Het jaar 1000 nog niet gezien heeft, is dit de meteen de gelegenheid om de schaakstukken in de tentoonstelling te gaan zien. Want het Rijksmuseum brengt in deze tentoonstelling een groot aantal van de oudste schaakstukken van Nederland bij elkaar ((zie ook het artikel in Schaakkoerier 189.)

Weet wat u koopt (of vraag het ons)

door Nico van der Plas

P 2529 1951, Cuba, signature of CAPABLANCA and some other chess players on special cover "Club Capablanca" bearing complete Capablanca stamp series. (T) Sc #463/65, #C44/46, #E14 b 350,-

Het Duitse veilinghuis Gaertner is groot en gerenommeerd. Dat dat niet altijd synoniem is voor "echt", laat de regel hierboven uit hun catalogus van 2016 zien.

Inzet 350 euries en met de handtekening van Capablanca op een serie zegels van hem uit 1950? Koopje toch??

Handtekening van Capablanca en een paar andere schakers op speciale envelop staat er vrij vertaald.

Wikipedia zegt over Capablanca: Capablanca overleed in 1942 op 53-jarige leeftijd te Manhattan op zijn schaakclub aan een hartaanval, tijdens het analyseren van een partij. Hij had al lange tijd hartproblemen.

Nou zijn wonderen de wereld nog niet uit en 350 euro voor een handtekening die iemand jaren na z'n dood nog weet te zetten. Koopje!! en Freudenpreis!! zijn dan nog understatements.

Helaas, helaas,.....de serie werd uitgegeven ter herinnering aan zijn grootse bijdrage aan de schaakwereld,.....maar die handtekeningen dan ??????

Nou dat waren geen schakers van de club, maar familieleden die bij de presentatie van de uitgifte aanwezig waren. Ik kon nog vinden dat dat zijn vrouw en kinderen waren die tekenden, maar of u daarop kunt vertrouwen??? Ik zou het nog even navragen!!

Fischer's graf is (g)een schaakgraf - een kleine polemieek (3)

door Nico Schoenmakers.

In De Schaakkoerier 188 heb ik wettig en overtuigend aangetoond, dat Fischer's graf in Selfoss op IJsland een schaakgraf is.

Even het geheugen opfrissen. Het voorwoord van de schaakgravenkoerier definieert een schaakgraf als volgt. "Onder een schaakgraf verstaan wij: een graf waarop in woord en/of beeld iets (bij) staat aangegeven dat naar schaken verwijst".

In woord staat iets op het graf aangegeven dat naar schaken verwijst. Welnu, het zijn zelfs maar liefst drie woorden: "Robert James Fischer".

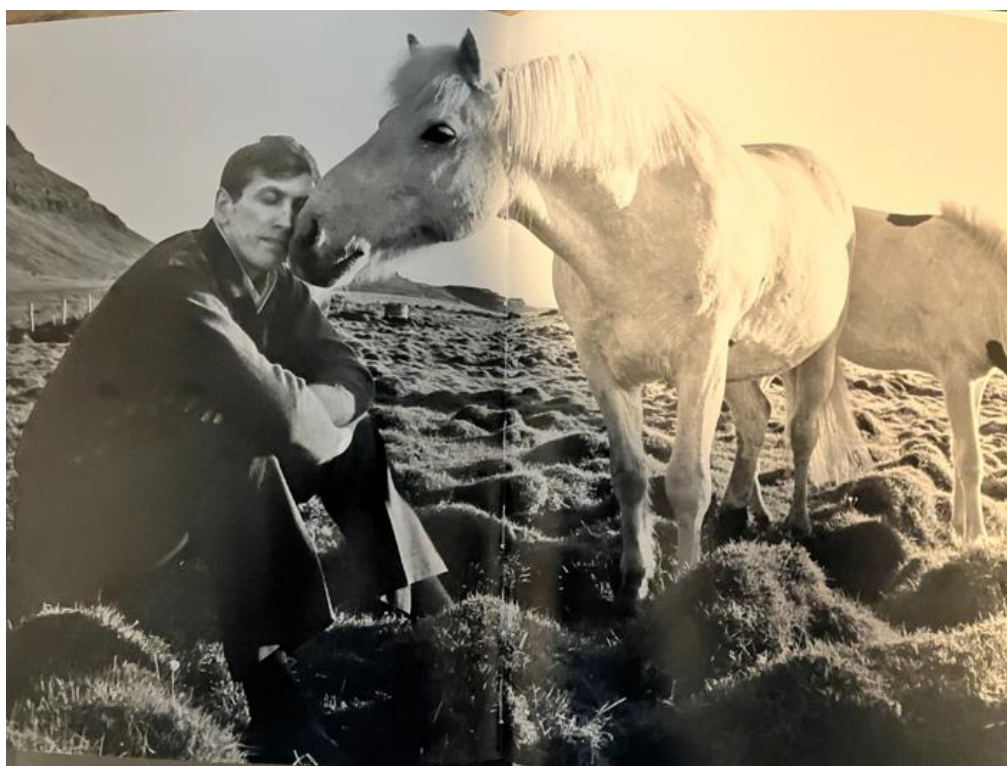
In beeld staat iets bij het graf aangegeven dat naar schaken verwijst. Op de foto in De Schaakkoerier 188 staat voor en tegen het graf - lees bij het graf - een aantal schaakparafernalia. Op basis van de definitie - voor het goede begrip, dit is niet mijn definitie maar dit is de schaakgravenkoerierdefinitie, wat een machtig scrabblewoord overigens - is Fischer's graf dus een schaakgraf.

Henk verdedigt zich overigens kranig in De Schaakkoerier 189. Hij zoekt zijn verdediging in de leer van de analogie. Voor het goede begrip. De leer van de analogie neemt de overeenkomst tussen twee zaken als uitgangspunt voor een redenering of om iets uit te

leggen. Zo stelt Henk, dat als je iets van schaken bij je bord legt, dat je dan eet van een schaakbord. En op basis van de leer van de analogie is dat ook zo. Maar, toch loopt Henk's redenering naar analogie mank. Waarom? In de basis, heel eenvoudig. Fischer ontbreekt in Henk's redenering in zijn geheel.

Stel, Fischer heeft van dat bord gegeten. Laten we zeggen dat forensisch onderzoek zijn vingerafdrukken, opgedroogde speekselresten en oorsmeer - uit de FBI-files over Fischer is bekend dat zijn oren opvallend veel oorsmeer produceerden - op dat bord hebben aangetoond. Dat zou dat bord inderdaad tot een schaakbord maken. Ja, zelfs tot het schaakbord der schaakborden. En wat zou mijn naamgenoot, andere Nico (van der Plas), dat bord graag in zijn veiling hebben gezien. En wie zou dan durven te weerspreken, dat dit het bord der schaakborden is. En wat een prijs zou dat bord dan in Nico's veiling opbrengen. Om van te huiveren, maar ook om van te watertanden niet waar!?

En, zo vervolgt Henk, als je iets van een dier (bijvoorbeeld een paardenfoto) bij een graf neerlegt dan is dat een dierengraf. Inderdaad, naar de leer van de analogie is hier geen speld tussen te krijgen. En wie kent niet de beroemde foto van Harry Benson van Fischer als paarden-knuffelaar. Maar, beste Henk, deze iconische foto maakt dit prachtige witte paard niet tot schaakpaard. Natuurlijk niet. Dit paard is door deze foto tot een Fischerpaard verworden. Het paard der paarden. Terwijl bij het graf van dit paard, ik was er afgelopen weekeinde nog, hoe kan het anders, natuurlijk stevast een foto van Fischer staat...

Goed om in het voorwoord van De Schaakkoerier 189 te lezen, dat onze redacteur Rob Bijpost aan de betere hand is en weer kan bijdragen aan de totstandkoming van ons onvolprezen verenigingsorgaan. Fijn!

Rob verwijst in zijn voorwoord naar Henk's en mijn Fischergrafpolemie en doet de suggestie, dat wat hem betreft "deze definitie van een schaakgraf er anders mag uitzien". Erkent Rob hiermee niet impliciet mijn gelijk?

Verder schrijft Rob: "Belangrijk is alleen dat de belanghebbenden tot overeenkomst komen".

Ter geruststelling van de geïnteresseerde lezer. Het woord polemieek is afkomstig van het Griekse woord polemōs, dat oorlog betekent; het woord zelf betekent vooral strijd op papier, een pennenstrijd dus.

Beste Rob, dank voor de erkenning van mijn gelijk in jouw voorwoord. Maar bedenk ook. Henk kan en mag dat nooit toegeven! Want anders zou dit geen polemieek meer zijn.

Terug naar de basis. Het staat dus onomstotelijk vast, geen vloeipapiertje tussen te krijgen immers, dat Fischer's graf een schaakgraf is. Dit schaakgraf hoort dus vanaf nu definitief thuis in een derde deel van de schaakgravenkoerier.

Maar Fischer's graf is ook meer dan een schaakgraf alleen. Fischer's graf overstijgt zelfs de status van schaakgraf. Want Fischer's graf is naast een schaakgraf ook een schaakbedevaartsoord. Lees in dit verband bijvoorbeeld het hartverwarmende artikel van Jeroen van den Berg - Mijn bezoek aan het graf van Bobby Fischer - Schaaksite - over zijn bezoek in 2021 aan The Bobby Fischer Center en Bobby's graf in Selfoss.

Een bedevaart of pelgrimage (van het Oud-frans pelrimage), zo leert Wikipedia ons, is een (pelgrims)reis naar een bedevaartsoord dat een bijzondere betekenis heeft binnen een religie. Redenen voor het ondernemen van een bedevaart zijn om over een hogere waarheid, God of het leven na te denken; om het Heilige te "ervaren", om een gunst (bv. genezing) te gaan vragen; *respect te betuigen; om inspiratie te verkrijgen; om tot bezinning te komen of zelfs boete te doen* voor misstappen (zonden); om een poosje afstand te nemen van een hectisch dagelijks bestaan; *om 'de ervaring'; 'om er geweest te zijn'*; of om andere mensen te ontmoeten. Reden voor een bedevaart kan dus zijn om respect te willen betuigen. Maar ook om inspiratie te verkrijgen. Of om de ervaring, om er geweest te zijn.

Of in het geval van Henk, zo'n typisch geval van een schaakgrafontkenner, minimaal om tot bezinning te komen, maar beter nog om boete te doen.

"En vergeef hem zijn schuld
Zoals ook wij aan hem zijn schuld vergeven,
En leid ons niet in bekoring,
Maar verlos hem van het kwade."

Historie contactdagen

Voor wie wil terugkijken zijn oude Schaakkoeriers heel informatief. Veel minder mensen beseffen dat onze website <https://www.euwe.nl/> ook een schat aan informatie bevat! Bijvoorbeeld alle contactdagen met zo mogelijk bijbehorende foto's. De foto op pagina 4 komt ook van de website: Geldermalsen 1990.

Schaakpostzegelcatalogus

door Henny van Essen

We voltooien 2020 en gaan verder met 2021. Ik moet zeggen dat het ondertussen niet meer duidelijk is wat officiële en niet-officiële zegels zijn!

<u>Datum</u>	<u>Land</u>	<u>Opmerkingen</u>	<u>Aanleiding</u>
01-03-2021	DUI	blok met 10 zegels	25 jaar na Deep Blue
15-12-2020	GUI	blok met 1 zegel	120 ^e overlijdensjaar Wilhelm Steinitz
15-12-2020	GUI	blok met 4 zegels	120 ^e overlijdensjaar Wilhelm Steinitz
31-12-2020	CHA	blok met 1 zegel	80 ^e overlijdensjaar Emanuel Lasker
31-12-2020	CHA	blok met 4 zegels	80 ^e overlijdensjaar Emanuel Lasker
29-01-2021	CAF	blok met 1 zegel	75 ^e overlijdensjaar Alexandre Alekhine
29-01-2021	CAF	blok met 4 zegels	75 ^e overlijdensjaar Alexandre Alekhine

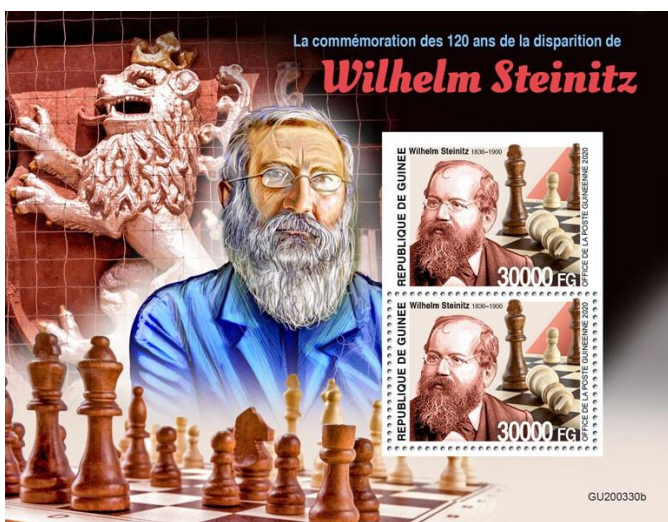

Land: Duitsland

Uitgifte: 01-03-2021

Waarde: 10 x € 1,10

Thema: 25 jaar na overwinning van Deep Blue op Gary Kasparov

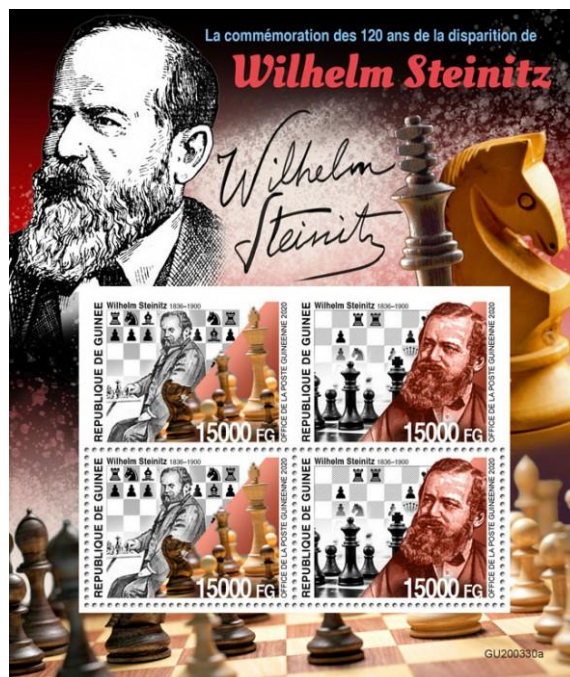

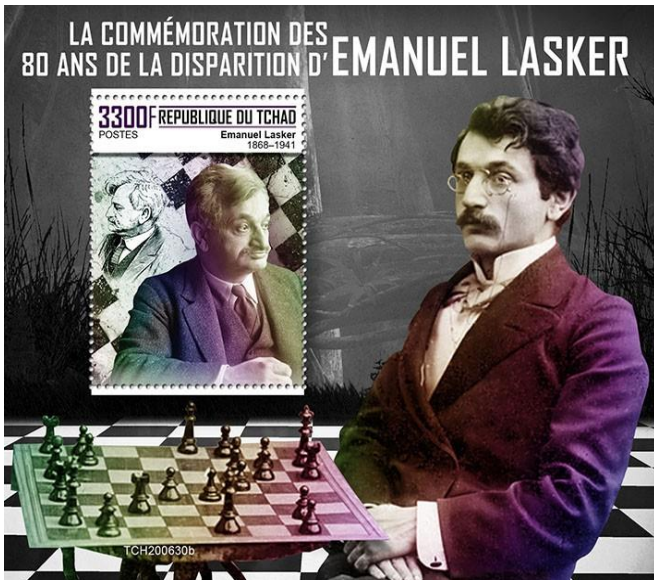
Land: Guinea

Uitgifte 15-12-2020

Waarde: 2 x 30000 FG en 4 x 15000 FG

Thema: 120^e overlijdensjaar Wilhelm Steinitz

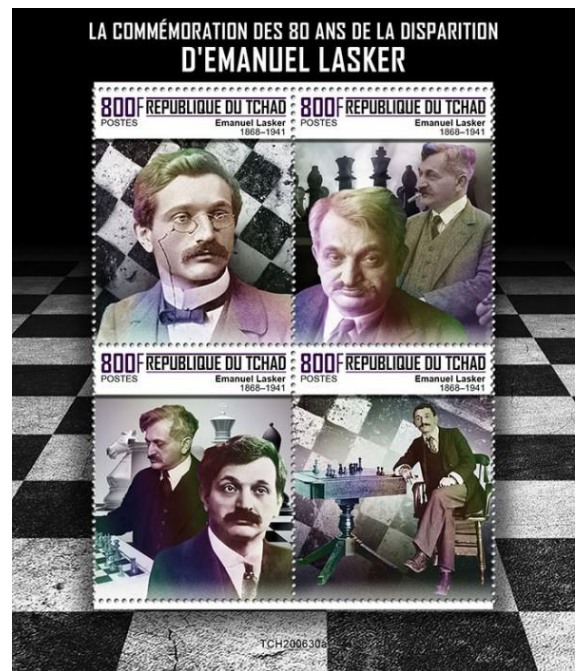

Land: Tchad

Uitgifte 31-12-2020

Waarde: blok met 1 zegel: 3300 F
en blok met 4 zegels van 800 F

Thema: 80^e overlijdensjaar Emanuel Lasker

Land: Centraal Afrika

Uitgifte: 29-01-2021

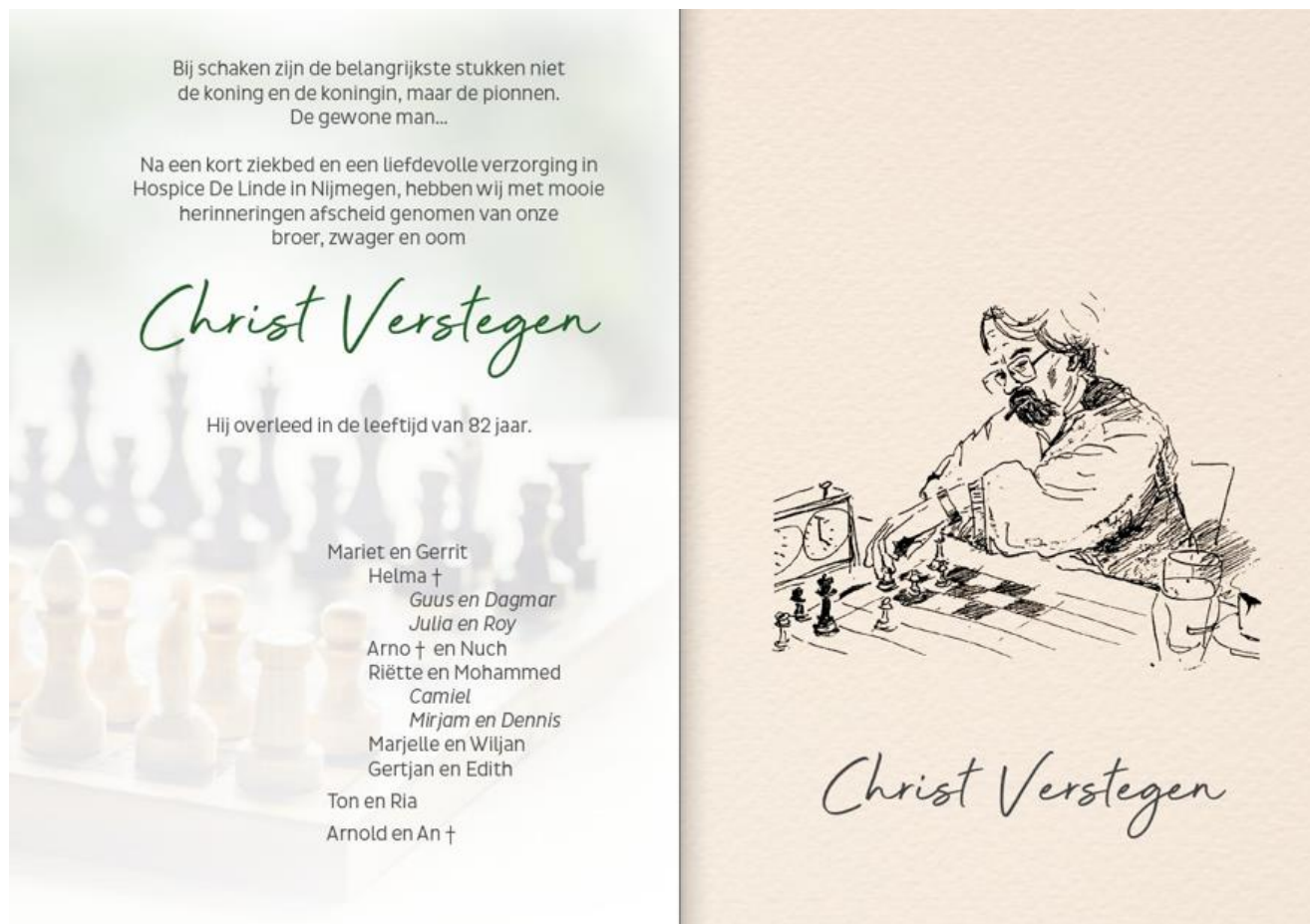
Waarde : 1 x 3600 FCFA en
4 x 900 FCFA

75^e overlijdensjaar Alexander Aljechin.

Rouwkaart

Van Joris Leijten ontvingen we bijgaande rouwkaart van Christ Verstegen

=====

Jaarcontributie € 17,50. In buitenland woonachtigen € 22,50.
Het rekeningnummer van de Motiefgroep Schaken te Heemskerk is
IBAN: NL53 INGB 0001529920 BIC: INGBNL2A

Informatie over de Motiefgroep Schaken te vinden op <https://www.euwe.nl/>

Voorzitter: H.J. Alberts, Trompstraat 98, 2266 KL Leidschendam.

Tel: 070-3206429, e-mail: h.j.alberts@hetnet.nl

Secretaris: vacant

Penningmeester: H. van Essen, Roosje Vosstraat 21, 1963 CP Heemskerk.

Tel: 0251-245865, e-mail: h.vanessen@casema.nl

Redacteur: R. Bijpost, Kanaalweg 22, 1775 AL Middenmeer.

Tel: 0227-501821, e-mail: r.bijpost@quicknet.nl

Veilingmeester: N. van der Plas, Bachstraat 5, 2162 VA Lisse.

Tel: 0252-412211 e-mail: schaakveiling@gmail.com

Koninklijke Bibliotheek nummer **ISSN 1871-4544**